DÉPOT LÉGAL
LE DIRECTEUR GÉRANT
DÉPOT LÉGAL INDOCHINE N° A818

SỐ 999 NĂM THỨ MƯỜI — MỖI SỐ 4 XU — 丙子年 十一月初四日 — NGÀY THỨ NĂM 17 DÉCEMBRE 1936

GIÁ BÁN

ĐÔNG PHÁP	NGOẠI QUỐC
Một năm 6$00	8$00
Sáu tháng 3.50	4.50
Ba tháng 1.50	2.50

Mua báo phải trả tiền trước.
Thơ và mandat gửi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. — Ai đăng quảng-cáo, việc riêng, xin thương lượng trước.

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG
Quản lý TRẦN ĐÌNH-PHIÊN

Mỗi tuần xuất-bản ba kỳ : thứ BA, thứ NĂM và thứ BẢY

BẢO-QUÁN
Số 122, đường Đông-Ba, Huế
Giây-thép nói : 62
Giây thép : TIENGDAN HUE

Không yêu non sông, yêu người đẹp.
不愛江山、愛美人
(Thi Tâu)

QUANH CHUYỆN VUA NƯỚC ANH TỪ NGÔI

NGÔI VUA VỚI ĐÀN BÀ ĐẸP

Trên đời tôn qui nhứt không chỉ bằng ngôi vua, mà đáng yêu nhứt không chỉ bằng sắc đẹp đàn bà. Vì thế nên trên lịch sử xưa nay, các ngài thiên tử với các bậc giai nhân thường có chuyện dăng díu nhau, mà chuyện vua Edouard VIII nước Anh thối vị là một trong trăm ngàn chuyện khác.

Vua Edouard VIII muốn kết hôn với một người đàn bà Mỹ, bà Simpson, ý vua đã quyết định mà vi trái với hiến pháp, nào Nội các, nào Nghị viện và cả thần dân trong ngoài nước Anh đều khởi lên phản đối một cách kịch liệt. Đứng trước tình cảnh khó xử : muốn lấy người yêu theo ý mình thì phải bỏ cái ngai vàng, mà muốn ngồi trên ngai vàng thì không được lấy người yêu. Sau đo dằn và so sánh thế nào, vua Edouard quyết từ ngôi để cho đặng làm bạn với ý trung nhân.

Theo tin Luân-đôn ngày 10-12-36 thì ngài đã hạ đạo dụ thối vị, không chỉ từ cái ngôi vua mình đương ngồi đó mà thôi, lại từ bỏ quyền kế thống của các con cháu, lại bỏ cả những tước vị khác, chỉ lấy tên là Windsor như người dân thường mà thôi. Ngôi ngài sẽ nhường lại cho công tước York (đệ nhị hoàng tử con vua George V).

Nghe chuyện trên nầy, phần nhiều có ý trách vua Edouard là qui đàn bà đẹp hơn ngôi báu. Song cái ngôi báu kia với người đẹp thường có chuyện dăng dính nhau, nào phải một chuyện trên : Kìa vua Kiệt nhà Hạ, vua Trụ nhà Thương, vua U-vương nhà Châu, nào bị đày bị giết, bị mất nước, thuở nay dư luận đều qui tội cho mấy nàng giai nhân Muội Hỷ, Đắc Kỷ, Bao Tỷ v. v. cho đến Phú Sai nước Ngô, bị mất nước tại nàng Tây Thi, vua Minh Hoàng đời Đường bị giặc đuổi chạy là vì Dương qui Phi v. v.; cái ngôi vua và người đẹp không cùng sống với nhau, nghĩa là không gồm cả hai được, hễ được cái nầy thì mất cái khác, có lẽ vì thế nên vua Edouard mới liệu trước mà chọn lấy một cái như cái ý chí quyết định của ngài, tưởng đáng khen hơn là đáng trách. Huống còn nhiều lẽ đáng làm cho ngài thêm lòng quả quyết từ ngôi :

1) Ngôi vua vẫn qui, song hễ nước nào theo chế độ quân chủ, thì khi nào cũng có vua — không nói là ươn hay giỏi — có nhiều vị vua mang tiếng bạo ngược, hoặc hèn yếu không quyền, làm bia cười cho đời, ngôi vua không phải là cái qui tột bực. Còn giai nhân thì khó gặp, có khi cả nước mà kiếm không ra một người.

2) Quân quyền ở thế kỷ 20 nầy, trụy lạc đã nhiều, không kể trên hoàn cầu nay đã nhiều nước đổi sang chánh thể cộng hòa dân chủ, mà nhiều hoàng đế bị thất nghiệp ; dầu cho nước Anh vẫn giữ chánh thể quân chủ truyền thống xưa nay, song nào hiến pháp bó buộc, nào nghị viện can thiệp, ngồi trên ngai vàng ấy đã không có quyền mà đến việc ái tình của cá nhân, cũng bị can thiệp ngăn trở, thì có hứng thú gì cái ngôi vua đó !

Có lẽ vì thế nên ngài quyết ý thối vị chăng ?

« Một cười nghiêng thành người, hai cười nghiêng cả nước, há chẳng sợ thành nghiêng, giai nhân khó tìm được ».

Câu ca trên đáng làm chứng cho tâm sự vua Edouard mà cũng chứng rằng ngôi vua không phải là của qui tuyệt đối.

X.

VĂN VẦN

Cảm đời

Biết ai là tội, biết ai công,
Vết tích ngàn xưa giữa núi sông.
Viên đạn sát nhân trường huyết chiến,
Bát cơm sanh mạng sức lao nông.
Cát bùn vùi lấp người thiên cổ,
Sóng gió lần xoay cuộc đại đồng.
Biết sống trên đời ai đó tá ?
Năm châu cũng đội một trời chung.

Chân-Khê

Cảm tác

Ngẫm nghĩ cười cho số phận mình,
Thấm ngày lần quẩn lại loanh quanh.
Sáu năm bọc đá mang thân trắng,
Hai bốn xuân kia lớp tuổi xanh.
Bó buộc đã qua đời thất nghiệp,
Phiền lưu hẳn đến kiếp phù sinh.
Đồng thuyền phải gắng tay chèo chống,
Mặt biển kia kia sóng bất bình.

P. L. K.

Chơi cửa Thuận-an

Cửa Thuận chiều hôm nghênh mắt trông,
Cát vàng man mác nước mênh mông.
Thông xen tiếng sóng cùng hòa giọng,
Đá ngậm hồn cau chịu lấp gióng.
Đầu Trấn-hải kia cân đấu đấy, (1)
Làng Thái-dương đó có người không ? (2)
Xôn xao hỏng mát phương du khách,
Ngắm cảnh riêng ai khéo bậu lòng.

V. T.

(1) Cửa Thuận xưa có Trấn-hải đài.
(2) Thái-dương, tổng cao ở Huyện Quảng-điền khác Hoài-nam.

TẠI BẮC-KỲ CŨNG CẤM CU LI ĐÌNH CÔNG CHIẾM SỞ

Quan Thống sứ Bắc kỳ vừa rồi đã có thông tư đi các tỉnh cấm các cuộc đình công chiếm sở, như quan Thống đốc Nam-kỳ đã cấm vậy.

CHUYỆN ĐỜI

Đã đáng buồn cười chưa !

Lâu nay ta nghe nhiều chuyện sản bắn, cũng có nhiều cái rất vui, nhưng chưa thấy câu chuyện sản bắn nào như câu chuyện sau nầy :

Một anh vợ đương lụm cụm đi rảo trong rừng để tìm mồi. Thình lình anh ta nghe « động », đoán có cọp ngay, nên để ra chạy. Mà quả không sai, cái con dữ thả trong rừng, một con sư tử, thẳng như chó anh ta chạy trước rồi nó mới đuổi theo sau, nên anh chạy mà thấy cái hình nó cứ phảng phất theo sau lưng, nhưng may nó vẫn chạy kề anh ta mà không theo kịp. Anh ta lại càng để ra chạy nhanh hơn nữa, chạy « bất cố xá đoản » không kể trời đất chi nữa hết. Chạy cho đến một lần kia anh ta mới nghe phía sau anh ta cái rừng kêu bắt chấp ; vì anh ta chạy nhanh quá, cái đế dày cẩn anh ta mà xa xát trên cỏ khô, vương trên đồng lửa tàn, cỏ khô bắt lửa rồi ngọn lửa lan rộng ra, cháy cả rừng. Anh ta phần thì đã đuối sức, phần thì mừng rằng may có cuộc cháy rừng mà con sư tử kia bỏ trốn đi, nên anh ta mới dừng lại. Thì té ra con sư tử ở đâu trong đám lửa lại hiện ra sau lưng anh ta nữa, mà con sư tử bị cháy đen thui... Anh ta chạy nữa, con sư tử đuổi nữa... Đến khi anh ta không còn sức đâu mà chạy được, đành đứng lại nộp mình cho con ác thú, thì cái chuyện lạ làm sao, cái con sư tử đen thui cũng không chạy nữa mà dừng chân lại một bên anh ta ! Té ra con sư tử kia chẳng qua là cái bóng của anh chàng quá nhát !

Kể nào đặt cái chuyện kia, có lẽ là ngụ ngôn.

Dưới nầy mới là một chuyện đã xảy ra thật :

Có người kể chuyện về miền thượng du tỉnh Quảng nam cách đây trên mười mấy năm, có một bọn đi đánh thú, khi mỗi mệt, cả bọn ngồi trên gành đá nghỉ. Cũng tánh tình nghe trong bụi cỏ tiếng khua một cái sột, toàn bọn nhảy ùm xuống sông bơi sống đuốc đuốc ; chẳng ngờ đằng sau có ông già cũng người trong bọn lại bơi sau xa, có thỉnh thoảng ngóc cái đầu lên đám bọn đông trước. Bọn nầy thấy cái đầu ông lão bạc trắng, tưởng là cọp bơi theo.. thành ra họ cố hết sức bình sinh mà bơi mất. Đến một gành đá khác vì mệt quá, họ đỡ lên bờ vào đó, thì cái con cọp kia cũng theo, mà vẫn lặng . . . Té ra không phải con cọp mà chính người trong bọn mình !

Ở đời sao không sợ, mà phải sợ chừng chừng với chó, vì phần nhiều những mối sợ là tự mình tạo ra hết.

Lamthây

ÔNG BÙI-QUANG-CHIÊU ĐẮC CỬ ĐẠI-BIỂU THƯỢNG-HỘI-ĐỒNG THUỘC-ĐỊA

Cuộc bổ thăm cử đại biểu Nam-kỳ tại Thượng-hội-đồng thuộc-địa Pháp ngày 13 Décembre, có hai người ra tranh cử là ông Bùi-quang-Chiêu và Nguyễn-phan-Long. Kết quả : ông Chiêu được 123 phiếu trúng cử. Ông Long được 76 phiếu.

XEM SỔ TỚI CÓ PHỤ TRƯƠNG NHỎ VỀ
CUỘC XỔ SỐ ĐÔNG-PHÁP
NGÀY 19-12-36

Hội-đồng chính-phủ khai mạc

Ngày 10 Décembre nầy, hội đồng chính phủ đã khai mạc kỳ thường niên tại Saigon. Hội viên Hội đồng nầy chỉ gồm các quan thủ hiến 5 xứ, như quan Thống đốc Nam-kỳ, mấy quan Khâm sứ Trung-kỳ, Ai lao, Cao-Man, quan Thống sứ Bắc-kỳ.

Tại Trung-kỳ, Nam-triều có đại biểu cụ Thượng Lại Thái-v.-Toản, còn Bắc-kỳ có quan Tổng-đốc Hoàng-trọng-Phu đi dự.

Theo lệ, quan quyền Toàn quyền Silvestre có bài diễn văn kể tình hình Đông-dương, trong có nói sự trừng trị kẻ phá rối cuộc trị an, nói về bảo giới và việc Việt-kiều ở Xiêm ; có kể số tù chính trị giam trong xứ và tại Guyane từ năm 1931 là 3003 người, đến nay thu bớt, còn lại chỉ mấy trăm.

Xong diễn văn, hội đồng khai mạc.

Xét nhà và bắt người

NGHỆ-AN.— Hồi đầu tháng November vừa rồi quan Mật thám ở Vinh có đem lính ra phủ Diễn, cùng phái phủ đến bọc nhà Chất-Kỉ (người nầy trước bị bắt tình nghi hai lần, đều được tha về) ở làng Hậu luật, tổng Thái xá ; xét không được tang vật gì, nhưng Chất-Kỉ cũng bị giải về nhà lao Vinh.

Cách hôm sau, lại tới nhà cậu Nguyễn-ngọc-Cừ, ở làng Đông phái, tổng Lý trai, xét bắt được một mớ truyền đơn, liền giải cậu Cừ cùng tang vật về để xét hỏi.

Hôm sau nữa, lại ra xét nhà cậu Nho-Thuyên, buôn bán ở chợ Dân, thuộc xã Đông thái (Lý trai), không bắt được tang vật gì, song cậu Thuyên cũng bị bắt giải.

Ba người nầy hiện bị giam đã hơn một tháng, người nhà đã làm đơn kêu oan, nhưng quan trên điều tra chưa xong, vẫn còn giam.

S. D.

VIỆC VUA EDOUARD VIII NƯỚC ANH THỐI VỊ

Một buổi hội đặc biệt trong lịch sử Hạ nghị viện nước Anh

Londres, 10-12 — Trước khi Hạ nghị viện khai mạc một giờ đồng hồ, trước cửa chính vào tòa Westminster, người ta bội lại chật ních ; một hồi sau cả chung quanh tòa ấy, không một chỗ chen chưn nữa.

Chính trong Hạ nghị viện cũng chật như nêm, lại thêm vẻ bàn cãi ồn ào, không nghe được tiếng gì cả. Các nghị viên bận đồ đen hết, nên lại có vẻ trang nghiêm và thâm đạm.

Thủ tướng Baldwin đến sau hết, khi ông bước vào phòng thì người ta vỗ tay chào rầm rộ. Nhưng sau khi ông đặc cặp đi đến những vào hiện trên bàn và ngồi xuống ghế thì lại nghe im phăng phắc.

Thủ tướng mặt xanh mét, đứng dậy tuyên bố rằng : vua Edouard VIII và bà có tình bè bạn với nhau, tình bè bạn ấy trọn đời không bao giờ phai lạt. Kể lại đầu đuôi việc tối thiểu, ông nói vua có ý muốn cưng ông bàn riêng. Ông có bày tỏ hết các điều nguy hiểm về cuộc ly dị. Ngày 16 Novembre tức là ngày bà Simpson được phép ly dị chồng cũ bà, ông lại có hội kiến với vua một lần nữa, vua tuyên bố quyết định lấy bà ấy và thất vị. Sau đó vua có tiếp Hoàng thái hậu và 3 ông Hoàng em ngài. Ngày 25 Novembre, vua lại cho mời ông vào hỏi ý kiến có thể lập một luật đặc biệt để cho vua cưới bà Simpson, mà không phong chức Hoàng hậu cho bà nầy được không. Ông trả lời rằng chẳng nghị viện không chịu chuẩn y một đạo luật như thế ấy. Tuy phiền ông cũng xin phép vua để hỏi ý kiến Nội các Anh và các Thủ tướng các nước tự trị.

Cả nước Anh, cả các nước tự trị đều không thuận có đạo luật ấy. Ông trả lời cho vua, thì vua một cách rất cao thượng, tỏ ý muốn thối vị, để cho khỏi xao xuyến đến Nội các và tránh luôn những sự khó khăn cho việc kế vị sau nầy. Thế là vì tình yêu thắng thật thà của vua mà phải ra vụ lôi thôi nầy. Ông hết sức yêu cầu vua đổi ý, nhưng vua nhứt định không chịu.

Thế rồi ông đưa tờ dụ của vua cho người khác đọc. Trong tờ dụ ấy vua tuyên bố thối vị, cả các con cháu ngài cũng không ai được lên ngôi báu cả.

Chẳng những thối vị mà thôi, vua lại còn từ luôn các chức tước để cho cuộc hôn nhân của vua khỏi bị bó buộc theo thể lệ trong hoàng tộc, khỏi phải có vị vua đương ngồi đồng ý.

Vua lại thêm rằng ngài rất lấy làm cảm động vì những lời khẩn khoản của thần dân xin ngài giữ ngôi, nhưng tiếc vì ngài đã quyết định rồi. Vậy ngài từ giã thần dân, và mong rằng cái cử chỉ của ngài đó sẽ là cái cớ chỉ hay nhứt có thể giúp vững hoàng tộc và hạnh phúc của thần dân.

Sau cùng ngài cử Công tước York 95 vị ngài

Vua Edouard sẽ ở đâu ?

Không ai rõ được vua Edouard trù tính những gì.

Theo lời phỏng đoán thì ngài sẽ không ở lại nước Anh, và liền ngay sau khi ký dụ thối vị ngài sẽ xuất dương.

Theo lời tuyên bố của bà Simpson thì chẳng Anh hoàng sẽ không khởi hành qua thành Cannes là nơi bà Simpson hiện đang ngụ, hay qua miền bờ biển Địa trung hải bên nước Pháp (La Riviera), và chẳng hai người không tính gặp mặt nhau gấp.

Có tin phỏng đoán ngài sang Đan mạch, lại có tin phỏng đoán ngài sang Ý, chưa biết đâu là chân cả.

(Xem tiếp qua trang 4 cột 1)

ĐẠI HỘI ĐỒNG BẾ MẠC

Chiều 9 Décembre, sau khi xét lại 115 bản thỉnh cầu, Đại-hội-đồng kinh-tế lý-tài họp ở Saigon đã bế mạc.

Trước buổi bế mạc, giữa Đại-hội, 2 ông Nghị De Lachevrotière và Trần-bá-Vinh có phản đối sự trục xuất người về nguyên quán một cách vô cớ. Nhưng quan quyền phó Toàn quyền Grandjean nói việc nầy không phải việc được bàn ở Đại hội nghị.

ĐƯA TÙ CHÍNH TRỊ Ở LAO-BẢO VÀO BANMÉTHUỘT

Sáng thứ tư 9 Décembre nầy, một toán lính tập đã bộ giải trên 50 người tù chính trị ở Lao bảo đáp chuyến xe suốt đi Banméthuột.

Trong số ấy, quân Quảng-Ngãi, có 12 người : 6 người can về vụ tài tổ cộng sản năm 1938, là : Phạm-Hòe, Võ-Bẩm, Huỳnh-Tấn, Nguyễn-Triên, Châu và Phó ; người ra không được rõ tên, mà phần đông là người mấy tỉnh ngoài.

Nghe họ nói : những người bị đưa đi đày, không người nào bị án ; chỉ vì vụ làm « rao » xin được ăn có bữa bữa trong mỗi tuần lễ và xin được xem sách đọc báo v. v...

Dân thành

Tiếng kêu của bạn dân nghèo làm than cùi ở Phan-thiết

Về chế độ Kiểm-lâm bó buộc mà dân nghèo làm cùi ở Phan-thiết có bức thư gởi cho viên Dân biểu, ngày tháng 10 năm nay, đăng *Tiếng-Dân* số 972 ra ngày 13-10-36 ; sau đó, có đăng cái tin về cuộc điều tra của nhà chức trách nói : tại miền dân bán đó chỉ có 4 cái permis phát cho 10 người, và ở chợ Phan-thiết, mỗi kilo than bán 2 xu và 4 xu thì mỗi cái permis phải 2$00 cũng không quá đáng ; còn cái vụ không buộc có permis, cấm tranh thì không phải thuộc v. v. (đăng *Tiếng-Dân* số 895 ra ngày 14-11-36).

Nay tiếp được bức thư của dân than cùi gởi lại nói rõ nội tình, xin trích đại lược như dưới, sang cho nhà đương cuộc xem xét.

Họ nói : « về sự cấm tranh thì được sự tự do thế ; còn cái gánh vẫn không buộc có permis, vẫn chưa phạt vi cả, song mỗi khi gánh đi bán mà rồi gặp người Kiểm-lâm thì bị lấy mất cả ; 6, 7 ngày thì có một lần như vậy. Bắn mấy người có permis còn đeo mối khổ nầy :

« Sở Kiểm-lâm phát mỗi cái permis than làm trong 6 tháng, số bạc trước là 2$00 (nói chung 10 người, chỉ thực có 5, 7 người, vì ở riêng từng xóm, nhiều người không sẵn tiền chung đậu) buộc mỗi người phải nộp thuế mỗi kỳ 5 gánh than là 0$20 (mỗi gánh 20 kil. giá 0$04 x 5 = 0$20). Bán xong 5 gánh đó, rồi nộp kỳ khác ; nghĩa là mỗi lần bán 5 gánh than thì nộp trước 0$20, mất cho đến mãn hạn permis. Nếu ai bận việc gì, vắng vẻ một đôi tuần lễ thì bị bắt thu permis lại. Như Lê-Khải ở làng Mỹ-thạnh với 4 người nữa lãnh chung một cái permis, đóng thuế 6 cắc 2 kỳ, tên Khải bị bệnh, mấy người kia, hễ thì đi cây thuê, người thì thiếu tiền nộp nữa, thành giấy permis bị thu lại (nên biết dân quê không chuyên một nghề mà sống được). Bắn sau tên Khải lành bịnh, và 6 người kia rảnh việc cần đi làm than cũi thì hễ đều có permis, phải ngồi khoanh tay, đói chẳng bằng đó ! Ngoài ra, dân nghèo không tiền chung đậu lãnh permis, vì đói quá có người đánh liều bán lén thì lại tâm cũ, như thị Nhỏ, thị Phận v. v.. Hiện nay có Lê-Thường và 6 người nữa chung nhau một cái permis được nộp thuế bán than, còn phần đông đều khoanh tay cả.

« Lại giá bán ở như Phan-thiết, mỗi gánh than 20 kilos, từ 0$20 đến 0$12 cao lắm 0$27 là cùng, chỉ không đến 0$32 hay 0$04 một kilos bao giờ...»

Trên là được thật lời kêu cầu bạn dân than cùi, mong nhà đương cuộc châm chước thế nào cho dân nghèo được nhờ.

Tiếng-Dân

Ở BẮC-KỲ CÓ LỆNH TÌM ÔNG DIỆP-VĂN-KỲ

Ông Diệp-văn-Kỳ, chủ bút báo *Việt-Nam* bị trục xuất khỏi Nam-kỳ vì chuyện gì không rõ. Ông dưỡng bệnh tại Saigon, rồi đi đâu không ai biết ; sở Mật thám đang tìm.

Theo *Việt-Báo* thì nay ở Bắc, cũng ra lệnh tìm ông Kỳ, xem ông có ở ngoài vùng « rừng Bảo hộ » hay không.

Ở QUẢNG-NAM CŨNG CÓ TRIỆU CHỨNG ĐÓI TO !

Nghệ-Tịnh có triệu chứng đói thì tỉnh Quảng-nam cũng có trưng triệu đói to !

Tại miền Tiên-phước, tuy lúc nầy có đôi sản vật như quế, cau có tiền một ít, nhưng mùa tháng 8 vì trời hạn nắng không được, còn đám nắng được thì lép, nên số lúa gặt tệ lắm : nhà nào mọi năm gặt 100 ang thì nay chỉ được 20 ang ! Có nhà mọi năm gặt 4, 5 trăm ang, nay chỉ 4, 5 chục ang ! như mấy làng phía dưới huyện (Sơn-yên, Tô-sơn, Hội-an, Hội-lâm v. v...). Đang giữa mùa gặt mà đã số phải mua lúa ăn !

Còn tại lối phố Thăng-bình, Tam kỳ... cũng đồng một cảnh ấy !

Mà đói có thêm mãi ! Thêm hoài ! Đã coi thêm là dân cùng khốn đến bậc nào !

Nhà nông

Một cuộc đảo-chính ở Trung-hoa

Theo điện tín Arip ngày 14 Décembre thì trưởng Trường-học Lương ở Tây-an-phủ đã khởi binh tự xưng là lãnh tụ các xích quân Trungquốc—Trường-giới-Thạch đã bị tù — Quân luật đã thiết tại Nam-kinh và nhiều thành phố khác. Cuộc chiến tranh đã mở đầu tại Tây-an-phủ. (Xem tin rõ ở trang tư)

Lại đều nguyện-vọng của thợ mỏ Bông-miêu (Quảng-Nam)

Từ ngày chánh phủ Bình dân Pháp lên nắm chánh quyền, chánh phủ lúc nào cũng vì quyền lợi của dân chúng mà thực hành cái chương trình cải cách.

Chánh phủ Bình dân Pháp làm việc cho dân chúng Pháp. Tuy thế, chánh phủ lúc nào cũng quan tâm đến mấy trăm triệu dân chúng ở các xứ thuộc địa đang cùng khuẩn.

Thì đây, một xứ thuộc địa của nước Pháp, xứ Đông dương. Dân chúng ngày nay đang reo mừng nghênh tiếp lấy cái ơn khoan hồng thứ hai mà chánh phủ Bình dân ban bố cho: đạo luật lao động. Đạo luật lao động mới ban bố và đã thi hành đối nơi ở Đông dương, dân chúng tôi tưởng rằng cái đời sống của chúng tôi nó sẽ dựa theo cái tên tốt đẹp và cái bản sắc của nó mà cải thiện đi chăng. Không riêng gì chúng tôi, mà ai ai cũng đều tưởng thế.

Nhưng, vừa thụ ân của chánh phủ, dân chúng tôi ai nấy thấy đều bồi hồi hoài nghi nửa mừng nửa sợ; chúng tôi sợ nếu luật lao động thi hành mà không có một cái sức gì để bảo kiết lấy cái tánh chất đặc sắc của nó, rồi nó sẽ là một cái tên suông «hữu danh vô thiệt», thì nó không có lợi cho dân chúng tôi chút nào, vì bởi muôn ngàn bức màn đen che khuất. Mà cái sức bảo kiết lấy đạo luật ấy, dân chúng tôi phải hoàn toàn nhờ nơi chánh phủ, vì rằng dân chúng tôi có nhiều lẽ nó bắt buộc không đủ sức làm hậu thuẫn cho nó.

Cái mối hoài nghi và lo sợ của chúng tôi không phải là vô cớ. Thì nay, quả nhiên, dẫu cho chúng tôi có lo xa cũng không sao tránh khỏi được, hơn một ngàn anh em thợ mỏ chúng tôi làm tại mỏ vàng Bông Miêu, thuộc tỉnh Quảng Nam (Trung kỳ) bị bạo tiền công: trước khi chưa nạp, giá thợ mỏ 0$35, 1 ngày, bây giờ còn 0$40; thợ phụ (aide mineur) 0$35, một ngày, bây giờ còn 0.30; cu ly 0.35, 1 ngày, bây giờ còn 0.25.

Làm những công việc nặng nề nguy hiểm ấy, với số tiền công mỗi ngày trước kia, tuy chẳng được dư, nhưng cũng xây xoa tạm đủ, nay thì chúng tôi làm sao nuôi sống một cái gia đình 5, 7 người được!

Luật lao động ban hành ở đôi nơi mà chúng tôi chưa được hưởng, nên rất mong mỏi.

Người thay mặt thợ mỏ Bông-miêu:
Tr. L.

CƯƠNG VI NHÂN

CÔNG VIỆC HÀNG NGÀY CỦA MUSSOLINI

TAY ANH HÙNG ĐỘC TÀI NƯỚC Ý-ĐẠI-LỢI

Một ngày 24 giờ đồng hồ, sáng rồi trưa, trưa rồi tối, rồi trở sang ngày khác; cái ngày đối với người đang thường không lấy gì làm quan hệ mà xem ra rỏ ràng, biết bao người có cái đời trải trên đôi ba vạn ngày mà không thấy làm được một việc gì, thành ra cái ngày bỏ đi cả.

Trái lại, cũng là cái ngày 24 giờ đồng hồ đó, cũng sáng, trưa, tối, như cái ngày của người thường nói trên: mà cái ngày ấy thuộc về những bậc anh hùng vĩ nhân, thì nó quan trọng và quí báu làm sao! nào là nghiêng trời chuyển đất, đổi gió tuôn giông, làm ra những công nghiệp vỹ đại phi thường, khiến cho toàn thế giới phải rung rinh, muôn đời phải sùng bái, thành ra cái ngày đặc sắc, mà chính ngày ấy dồn lại làm thành cái đời người vĩ nhân.

Cũng là cái ngày mà khác nhau như trời với vực.

Muốn biết cái ngày quí báu đó, hãy xem cái ngày thường trên đời của Mussolini.

Lời người dịch

Mussolini với nước Ý-đại-lợi

Nước Ý đại-lợi, trước kia có 3 nhân kiệt: Gia-phú-nhĩ (Cavour), Mã-chi-nê (Mazzini) và Gia-lý-ba đích (Garibaldi), người thế giới cho là ba nhân kiệt dựng ra nước Ý-đại-lợi 意大利建國三傑.

Nay lấy một tay mà bưng nước Ý lên hàng cường quốc, ngang hàng với Anh, Pháp, Đức, Nhật và Mỹ, lại có tay nhân kiệt xuất sắc nữa, ấy là Mussolini.

Hiện thế giới cái đến nước Ý thì trong não mỗi người đã in sâu cái tên Mussolini. Họ Mút là trung tâm điểm chánh trị giới nước Ý mà cũng là linh hồn của nước Ý nữa. Vì hiện nước Ý đảng Phát-xít chiếm cả thế lực toàn quốc, đảng ấy theo chế độ «độc tài», mà thủ lĩnh là họ Mút, tất cả quyền lực đều tập trung vào một người.

Vậy muốn khảo sát nước Ý, ngoài chế độ chính trị ra, ai cũng chú trọng vào một người, nói cách khác, tức là chú trọng vào cái người Mussolini. Mà đã chú trọng vào phần «cái người», thì muốn khảo sát «cái người» ấy, không chỉ hơn là xem chuyện «hằng ngày» trên đời sanh hoạt của người ấy ra thế nào.

Vì thế tôi thuật chuyện hàng ngày của Mussolini.

Nhiệm vụ của Mussolini

Mussolini từ ngày làm lãnh tụ đảng Phát-xít, ông ta hiện nhiệm chức nội các tổng lý nắm cả quốc chánh, quyền tối cao ở trong tay mình, lại còn gồm các chức bộ trưởng: Nội chánh, Lục quân, Hải quân, Hàng không, Kinh tế, thực dân, và đảng quân tổng tư lệnh, kể cả là 7 chức vụ trọng yếu. (Mấy tháng trước ông ta gồm cả chức ngoại giao bộ trưởng, mới nhường lại cho người rể Tê-a-nặc, trước có làm công sứ ở Trung-hoa).

Một người gồm cả 7 chức, mà chức vụ quan hệ trọng yếu cả, nghe thế ai cũng tưởng Mussolini là cái người có 3 đầu 6 tay mới làm xong công việc, không thế thì tất là hằng ngày cũng vất vả bái bang, nát xoay mười trở, sống trong cái đời công việc lát dầu

(Xem tiếp qua trang 3)

TỪ CÔN LÔN TIÊU CỦA CHÍNH PHỦ

Theo nghị định ngày 24-11-36 mỗi người từ ở Côn Lôn tiêu của chánh phủ mỗi ngày 0$35 17%: số nầy, kể từ xứ nào thì ngân sách xứ ấy chịu.

Nghị định trên nầy tức thi hành theo nghị định ngày 1-8-33.

Nỗi khổ của dân ở ngoài đảo Lý-sơn

Chúng tôi là dân làng Hải-gần, dân Lý-sơn, tỉnh Quảng-ngãi, nhờ qui báo đăng việc sau nầy:

Nguyên làng chúng tôi ở riêng một hòn đảo ngoài biển, cách xa đất liền đến mấy chục hải lý; tuy thuộc dưới quyền cai trị của một quan bang tá, song vì có sông ngăn biển cách, mà những đều áp bức của hào lý, dân chúng tôi khó được thân oan, xin kể một chuyện:

Năm Khải-định thứ 7 (1922), hương lý trong làng có cho bọn dân khai khẩn đất hoang làng ở rừng gò, xứ Bàu-làng, hễ ai khẩn được bao nhiêu thì cho mướn bấy nhiêu để làm ăn. Mấy người dân chúng tôi ra công khai phá xứ rừng ấy, trồng tỉa hoa lợi, mỗi năm có trả tiền cho làng. Qua năm Bảo-đại thứ 5 (1930), làng triệt đạc xứ ấy, riêng phần chúng tôi khẩn được hơn hai mẫu, làng sức chúng tôi trả thêm tiền mướn, chúng tôi đã tuân trả thêm tiền và cày làm trải có mấy năm không xảy ra việc gì.

Mùa bắp tháng 8 năm Bảo-đại thứ 9 (1934), hoa lợi sở đất chúng tôi làm đó đương trổ cờ, thứ gai chỉ đương lên, mi sắn đương tốt, thì ngày 30 tháng 7 năm ấy, bọn hương chức trong làng là chả bái Nguyễn-Hưng, Nguyễn-Lực, lý trưởng Nguyễn-Hiến, hương bộ Dương-Thơ, hương kiểm Ma-Sa, trí ấp Ngô Sửu, Bùi Thiều, Phạm Ca, không biết dụng ý thế nào, mà đem nêu đến cắm trong đất của chúng tôi đương làm ấy; kế đến sớm mai ngày 22 tháng 8, Trương Dĩnh, một người trong bọn chúng tôi đến đó thăm bắp, trông thấy có 20 người đương chặt phá hoa lợi. Dĩnh đến nơi, chúng bỏ đi dần, chỉ còn thấy rõ 5 người là Bùi Hấy (con Bùi Thiều), Nguyễn Chấn (con chả bái Nguyễn Lực), Nguyễn Ngẫu (con chả bái Nguyễn-Hưng) và Lê Ẩn, Lê Trung. Lúc bấy giờ Trương Dĩnh không giám cản trở, sợ chúng ỷ đông đánh mình, ý ta làng, song nơi ấp ở cách xa xóm làng, không có người nào đến tiếp cứu, Trương Dĩnh phải trở về tin lại với chúng tôi và đem sự tàn phá ấy báo trình với quan bang tá. Quan bang về tận nơi khám: 1) sở đất bị phá hoa lợi ấy ước hơn 2 mẫu. 2) sở bắp bị chặt phá đếm được 16.300 cây. 3) Chỉ gai cắm nặng 1 quan tiền nữa. Lập thành khám bản cho đòi nội vụ về đồn xét lấy cung khai song mà không thấy xử sao.

Chúng tôi ức quá, có gởi đến 5 lá đơn kêu oan tỉnh, tòa; đơn đều giao về quan bang xét, quan bang bảo chúng tôi rằng: «mỗi ngàn cây bắp sẽ sức lý hương bồi cho 1$00..» Chúng tôi không chịu. Từ đó quan bỏ gàm luôn!

Năm ngoái (1935) chúng tôi có đơn gởi kêu bố 7 «pháp và tòa Khâm. Tháng rằm năm nay (1936), có quan Thanh tra Mật thám về làng; chúng tôi có kêu nài về khoản ấy, quan hứa sẽ minh cứu cho, song hiện chưa được ơn cứu xét, dân chúng tôi trông lắm.

4 người dân và người viết đơn ký tên cùng điểm chỉ

Không quân các nước thế giới về năm 1936

Không quân bộ trưởng nước Pháp Nết-tây-Nhĩ tướng quân có nói:

«Hiện tình trên sân quốc tế thế giới lại diễn ra cái trạng huống trước năm 1914, nghĩa là có cái chiến đại chiến sẽ bùng ra, duy có khác một đều, là trận đại chiến sau nầy, không quân thay cho bải lục quân, sức chiến đấu càng gớm ghê hơn. Không quân các nước tỉ đua nhau cường hóa cả.

Thực số không quân các nước hiện thời, vẫn là một sự bí mật, không biết cho đích xác, theo chỉ số của Thương bộ hàng không nước Pháp đã kể số tàu bay về năm 1936 so sánh như dưới:

Đầu năm 1936.	cuối năm 1936
ANH 3600 chiếc	4300 chiếc
PHÁP 3400 »	4000 »
NGA 3300 »	4000 »
Ý 2800 »	3000 »
MỸ 1900 »	2200 »
NHẬT 1800 »	2100 »
ĐỨC 1600 »	2600 »
Trung-hoa 1300	1500 »

Trong nhà trong cửa bi ai cũng phải có sáng
THUỐC HƯỚN PASTILLES
VALDA
Cộng Khí, có con nít đi học. Khi có ông già bà cả ra về. Cũng nó người phải đi ra tới sở làm.
THÌ ĐEM THEO TRONG MÌNH
hoặc ngậm chơi trong cổ thì nghỉ khỏi bịnh
hoặc ngậm mà trừ bịnh, như Ki sổ mũi, đau cổ, mệt thở, ho đàm, tức ngực, vân vân.
MÀ NHỨT LÀ PHẢI NHỚ
dùng lấy một thứ
THUỐC HƯỚN PASTILLES
VALDA
mà thôi
bán đựng trong hộp coi trên nhãn phải có hiệu chữ
- VALDA -
MỚI THIỆT PHẢI

Thi tuyển Bác sĩ Đông dương tập sự

Đến 9 Mars 1937, tại Saigon và Hanoi sẽ mở kỳ thi tuyển 8 người Bác sĩ Đông Dương tập sự.

Ngày thi vấn đáp sẽ định sau.

Đó là chưa kể nhiều nước nhỏ cũng theo sức mình mà khoa trương riết. Nếu trận đại chiến sau nầy mà liệt cường đều hy vọng vào luồng xoay khu ốc thì những đám mây mù sấm sét trên khoảng không trông rất xiêu xuyến, mở một kỷ nguyên mới trên lịch sử chiến tranh, thứ «mưa máu» kia chẳng có ích gì cho loài người mà người ta cứ phải đua nhau.

5.000 DĨA HÁT COLUMBIA
PATHÉ và VICTOR ở Pháp mới sang
Xin mời qui ngài đến nghe những bài hát mới của nhà danh ca
TINO ROSSI
và những điệu hát Cải-lương, ca Huế, hát Tàu xưa nay chưa ai có, mà giá chỉ có 1$90 một dĩa
SOCOA, 145, Rue Paul Bert, HUẾ

CUỘC XỔ SỐ ĐÔNG-PHÁP
PHÁT-HÀNH LẦN THỨ HAI
Kỳ thứ ba nầy sẽ xổ tại SAIGON
Ngày 19 tháng Chạp tây năm 1936
Kỳ nầy cũng vẫn phát hành có 200.000 vé!
VÉ BÁN GẦN HẾT RỒI, MUA MAU MAU ĐI ĐỪNG CHỜ NỮA!
Kỳ nầy cũng vẫn có:

1 số trúng	4.000$
8 số trúng	1.000
80 số trúng	100
400 số trúng	50
4.000 số trúng	10

Bất cứ kỳ nào, dầu trúng hay không, nhớ cất vé cẩn thận, đợi tới ngày 20 tháng Giêng tây năm 1937, mà dự cuộc xổ số chung, xổ tại Huế liền sau khi xổ kỳ thứ tư rồi, có HA LÔ LỚN:
100.000$ — 40.000$ — 20.000$
NÊN ĐỂ Ý! Vé hai kỳ trước bán hết mau quá! Nên mấy ngày nay đã bắt đầu bán vé kỳ thứ ba rồi! Ở các thành thị, bán đến 18 tháng Chạp tây thì thôi, còn các chỗ khác bán đến 17 tháng Chạp tây là cùng.
CÙNG 1$ MỘT VÉ MÀ LẠI ĐƯỢC HAI DỊP MAY!

Thuốc VÓ-VĂN-VÂN Trị Sài Ghẻ Mụt Nhọt Rất Thần Hiệu
NGOẠI KHOA SANH CƠ TÁN. — Những bịnh ghẻ ngứa, cương mủ chảy nước vàng, gãi không biết chán; trẻ con sài ghẻ đầy đầu mọc mụt cùng mình hãm lở nơi cổ; người lớn hay con nít cùng mình nổi mụt, lở tai chảy mủ, chớ kêu và đa nơi hãm lở, nhức rất khó chịu... bôi «NGOẠI KHOA SANH CƠ TÁN» giá mỗi gói 0$10, trận sốt sốt với dầu dừa mà xức thì hết ngứa và khó rạp lần.
NGOẠI KHOA VẠN AN DƯ. — Dập thứt rách da, máu ra lai láng; bị đánh mất đốt lận xương; bị đánh hay té ngã: sưng lưng, bầm sưng cùng mình; mụt ở lưng đỏ, mề đay, lác, ghẻ lớn, ghẻ nhỏ, bị phỏng lửa, bị phỏng nước sôi; miệng dập môi lở, lưỡi rất đau đớn «NGOẠI KHOA VẠN AN DƯ» giá mỗi ve 0$20 thôi, bếp bằng bó rất tuyệt hiệu.
Dầu nầy lại còn kiêm trị 36 chứng phong tay chân sưng, rất, nhức mỏi, tê bại, đau đầu rơi (tục kêu là Hạt-tất-phong).
BÁ SANG CAO. — Các thứ ghẻ có mụt: ghẻ độc, ghẻ nóng, ghẻ lở, ghẻ khô. Dập đinh đẹp gai, dùng thứ thuốc dán đó nầy rất mau lành. Giá mỗi lọ: 0$10.
SƠN ĐÔNG THÁI ẤT CAO. — Các bịnh hiểm nghèo như: Ly lịch phong thấp. Mền tử phong, Tốt hầu, Hà đàm, Ung thư, Phát bối, Hộ xoái, Ung độc, Sang độc, Hột gà. Dán bà sưng vú: dùng một miếng thuốc dán «SƠN ĐÔNG THÁI ẤT» giá mỗi gói 0$20 thì lành liền.
Những người có mụt nhọt hoặc bị rắn, rít, bò cạp, chó mèo cắn, hoặc bị nhức mỏi hay sưng tức (tức lưng, tức ngực), hoặc bị đau bụng (đau bụng quặn, bụng máu); dán thuốc nầy rất hay. Đàn bà có thai không được dán nơi bụng và dạ dưới.
Tổng-cuộc VÓ—VĂN—VÂN Thủ-dầu-một
Các chi điểm:
SAIGON 229, Rue d'Espagne | QUINHƠN Avenue Gia-Long | TOURANE Avenue du Musée | HUẾ 87 Rue Paul Bert | HANOI 98, Rue de Coton | HAIPHONG 103 [illegible]

SIROP PULMO
TRỊ CÁC CHỨNG HO — RẤT THẦN HIỆU
Một chai: 0$90

Nhà thuốc PHẠM-DOÀN-DIỄM Tourane

Công việc hàng ngày của Mussolini

(Tiếp theo trang 2)

không kịp hơi thở kia. Nhưng không, Mussolini hàng ngày thường có thì giờ rảnh, có khoảng nhàn hạ như thường, mới là đáng phục chớ! không tin hãy xem tôi kể rõ dưới này.

Công việc hàng ngày của Mussolini

Mỗi bữa sớm 6 giờ, ông ta giậy, cỡi ngựa một giờ, rồi về ăn mai, ăn xong, xem những thơ trát riêng của nơi gởi đến.

9 giờ ra Quốc vụ làm việc và tiếp kiến thứ trưởng các bộ và tham mưu đẳng quân cả 7 người, mỗi người báo cáo công việc trọng yếu chỉ trong 5 phút đồng hồ. Vì nói những đều rất trọng yếu trong 5 phút đồng hồ là xong, ngoài 5 phút không phải là việc quan hệ, ông ta không cần nghe nữa, (người Nam ta có khi ngồi 3 giờ đồng hồ mà không nói câu gì nghe được!)

Tiếp kiến xong, phê duyệt công văn, công văn cũng không nhiều, vì việc thường đã có thuộc hạ như đồng lý văn phòng, bí thơ, ty trưởng và thứ trưởng đã xem xét làm xong cả, những cái trình lên ông ta chỉ là cái trọng yếu. Vả lại, những sự tình do 6 thứ trưởng và bộ tham mưu báo cáo bằng miệng đó, ông ta không chỉ nghe mà thôi, chính trong khi nghe đó, bàn tính đâu vào đó một cách đúng đắn.

Rồi lại tiếp kiến các nhà quan yếu khác công nghị viên thượng hạ nghị viện và vương tộc, quí tộc, tôn giáo cả nhân vật các phương diện.

12 giờ, chính trưa, về nhà ăn trưa, ăn trưa xong, cùng các con cháu nội ngoại và đứa con gái bé của ông ta cùng trên đồn, làm mấy trò chơi như trẻ con một cách hứng thú vui vẻ.

Đoạn, khảy vài bản đờn, ông ta không chỉ một tay cỡi ngựa đổi, lại là một tay khảy đờn hay.

(Còn nữa) M. V. thuật

Mất con

Tôi tên là Trần-Mưu, làng Thuận-Ninh, tổng Thuận-truyền, huyện Ninh-khê, tỉnh Ninh-Bình, (par poste Phú-Phong) có đứa con tên Trần-văn-Lý, tên tục là Trần-Ết, 15 tuổi, người gầy ốm, mặt xương, nước da trắng, mắt một mí, học tại trường Phú-phong, huyện Ninh-khê.

Ngày tháng ba ta năm nay (1936) đương học, tự nhiên bỏ đi đâu không biết. Tôi ra công tìm kiếm đã nhiều mà không thấy, tình cha con ruột thịt rất lấy làm thương nhớ buồn rầu. Vậy tôi đăng lên báo mấy hàng này, xin bà con cô bác, ai biết nó ở đâu, hoặc gặp nó nơi nào; làm ơn mách giúp chỉ đâm cho tôi, tôi sẽ đến tận nơi đem nó về, và ơn tạ ấy tôi xin hậu đáp. Nay kính.

TRẦN-MƯU

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

Con bé ghim kim may vào áo, bị kim đâm lút vào sườn

HUẾ. — Tại phòng dưỡng người mù (mile Ijnhà thương lớn, hiện có đứa bé 10 tuổi, tên Hiền quán làng Sơ lì, huyện Thanh thủy, bị mù thật đã sự

Nguyên nó may áo, cầm kim nó ghim vào vạt áo phía tay trái rồi nằm ngủ, chẳng may khi ngủ mê, lăn lộn thế nào kim đâm lút mất vào sườn. Ngày 3 Décembre nầy, đem lên nhà thương, ngày sau quan thầy phải cắt điện tìm mới thấy cây kim gãm ở 1 cái xương sườn, bên cắt quách cái xương ấy mới lấy được cây kim.

Hiện con bé vẫn mạnh thường.

Bà con may vá, hãy xem chuyện con bé ấy mà phòng sự rủi ro.

Thấy

Tiếp đãi bạn hàng thế à!

Lúc 5 giờ chiều chủ nhật 13 Décembre nầy, một người trai độ trên 30 tuổi, mặc áo vải trắng cụt, quần vải trắng cả, vừa xâm xâm bước vào hiệu V. H. ở đường Mirader 9 là một hiệu bán rượu và thuốc lá, bỏ ra 5 xu mua thuốc lá, và nói: «Bán rẻ cho tôi! Đừng bán đắt nghe!»

Chỉ có thế, mà người trong hiệu ấy nổi lên quát mắng om sòm.

Anh dân áo cụt kia, không lỗ lãm thinh, có nói đi nói lại một vài lời, thì người trong hiệu kia xách vấn nhà xông ra, định choảng.... may có một người thiếu niên cũng áo cụt rắn, quần cụt rắn, chạy vào can thiệp bèo giải đi.

Không phê bình.

P. V.

Mua một cái diều 0$50, bị 8 tháng tù

THANH-HÓA — Ở làng Đức thọ phủ Đông sơn, cai tổng Bát-tá - Tuyên mua một cái diều 0$50 của một tên bán rong. Đồng thời ông Bát Oánh làm thuốc ở huyện Quảng xương bị mất cắp, có trình sở Cẩm xin bắt tình nghi hai tên có ăn ăn trộm. Việc tra xét đương tiến hành, thì có người đến mách ông Bát O nhà rằng cái diều của ông có người đem bán cho ông Cai Tuyên. Liền đó Bát Oánh đi nhìn quả cái diều của mình đã mất. Thế rồi việc đưa vào tỉnh. Ông Cai Tuyên nói là con trai của ông Bát-tá-Hưng mua, chớ ông không biết. Ngày 3-12-36, tòa đệ nhị cấp Thanh hóa, tuyên án phạt giam Bát-tá-Hưng 8 tháng tù; Bát tá-Hưng có kêu oan xin chống án, chưa rõ Bộ có ý không.

Nhà lương thiện thuở nay không can liên gì, nay rủi mua lầm của gian, đến chiếu theo tang vật mà định tội thì «tang vật» ấy chỉ 0$50 Vậy mà phạt đến 8 tháng tù, rồi là cái oán lệch quá!

Biết chuyện

Dân kiện hào lý áp bách

HÀ-TĨNH — Chúng tôi dân hai Giáp Bài và Giáp Nguyễn ở làng Đông thượng,

(Xem qua trang 3 cột 3.

Muốn bán

Một cái nhà lầu N° 125 quai Đông-ba Huế. Giá 1780$00.

Hỏi tại Bản báo

CÁCH TRỒNG CÂY DƯƠNG-LIỄU (FILAO)

Nước Việt-nam ta về mạn biển thường có đất cát hoang, mênh mông trơ trụi. Mùa hè cát bị nắng nóng tựa lửa cháy, khi có gió, cát bay lấp mùa màng nhà cửa. Khi hậu ở bờ biển có ảnh hưởng tốt, nhưng đôi khi bão lớn, nước dưng, không phương giồng giọt, chăn nuôi, người ta không thể sinh cơ lập nghiệp được.

Lâu nay nhà nước đã tìm được một thứ cây trồng đất cát bờ biển: cây Phi-lao.

Khi mới trồng ở đồng cát hoang bờ biển, phải giữ cho cát bay không lấp được cây còn nhỏ. Lấy cành cây hoặc tre nứa, ghép thành hàng rào, cắm xuống cát theo bờ biển, cách mặt nước chừng trăm thước. Dần dần cát phủ thành một bức tường; sau hàng rào đó, trồng Phi-lao.

Hơn ba mươi năm nay ở bờ biển xứ Trung kỳ, sở Kiểm lâm đã gây được nhiều khu rừng Phi lao xanh tốt.

Những nơi nầy người ta tới lập nghiệp mỗi ngày một đông nhờ có rạng Phi lao che gió, cần nước mặn, đất cát hoang đã biến thành đồng ruộng, đất chăn nuôi. Đàn bà con trẻ hàng ngày vào rừng, lượm cành lá khô về dùng quanh năm không mất tiền mua củi. Nhờ vậy, khi hậu nơi đó đỡ gay gắt khó chịu, cây cối rườm rà, tô điểm cảnh khô khan được vui mắt và đã thành mấy chỗ nghỉ mát như Sầm-sơn, cửa Lò, cửa Tùng, cửa Thuận, Mỹ-khê (Tourane) v. v.

Cây Phi lao ta thường gọi là cây Dương liễu hay cây Sa mộc, coi tựa cây thông, cành thì mảnh giẻ là nhỏ dài và sắm hơn là Thông, rễ ăn sâu. Gỗ rắn, thẳng, dùng làm cột buồm và than củi tốt; các mỏ ưa dùng làm ván chống hầm cho đất khỏi sụt.

Phi lao trồng xa biển cũng được. Muốn trồng nó phải lấy hột gây giống. Kiếm nơi có giống cây lực cây mập, thẳng, tốt, mùa trái chín (tháng năm tháng sáu ta) hái trái lớn tốt, rải trên nong rồi phủ chiếu, phơi nắng, vài ngày trái nứt, bỏ vào sàng, sàng hột lọt xuống dưới rồi cho vào thúng, chum.

Cuối tháng sáu, đầu tháng bảy, cày bừa đất cho nhỏ làm rò cao như rò khoai cho khỏi bị nước mưa ngập, trộn phân hôi với đất với đều. Được ngày mát trời có chút mưa bụi càng hay, sáng sớm gieo hột như cải. Vì hạt nó nhẹ, phải trộn với cát và phân dập nhỏ rồi sẽ gieo. Một rò rộng một thước tây, dài mười thước tây, dùng một cân hột (ước một phần tư thùng dầu lửa) (Hột tốt cây đều thì được chừng 12,000 cây). Deo xong tưới nước rồi phủ một lớp cát với phân, lại tưới. Nếu hạt nổi lên mặt đất, phải phủ cát ngay, lại tưới; làm thế nào cho hạt lấp mới thôi.

Thấy có kiến, mỗi ngày về chiều rắy dầu lửa quanh rò cho kiến khỏi tới. Một ngày hai lần tưới nước, buổi sáng tinh sương và chiều tối.

Ba tháng sau (tháng mười một tháng chạp) hết mưa bão; làm vườn cấy cây, bừa đất cho nhỏ, làm rò thấp hơn mặt đất, để khi mưa nước tụ, thấm đất trong rò, và khi nắng đất đỡ khô hơn. Rò đánh rộng một thước dài hai thước; rò nọ cách rò kia năm mươi phân tây.

Ngày mát trời, có mưa bụi, bứng cây ra cấy; phải cẩn thận để rễ cây khỏi đứt; mỗi rò cấy bốn hàng, cây cách nhau từ 20 phân tây trở lên. Lấy khúc gỗ to bằng ngón chân cái vót nhọn, dài vừa hai cây cách nhau, dùng để đo và đùi lỗ cấy cây. Mỗi lỗ bỏ một nhúm phân hôi, đặt cây cho rễ thẳng rồi lấp đất. Mỗi tuần lễ xới đất một lần cho đất bà hơi, nhổ cỏ bắt sâu. Mỗi ngày hai lần tưới, sáng sớm và chiều tối.

Cây lên tốt bởi tưới dần dần nghĩa là tưới cho cây dễ sống, dưỡng cây cao vừa một thước tây thôi, dễn khi trồng cho dễ.

Tháng chín tháng mười có mưa chờ cho hết mưa bão hay trời u ám đem Phi lao ra trồng.

Lúc bứng cây, đào một cái mương ở đầu rò sâu độ 3, 4 mươi phân tây, lấy xuống đánh cây; dừng đánh dứt rễ và lấy bầu đất đem ra chỗ lỗ đào sẵn để trồng.

Lỗ đào vuông 50 phân tây, sâu 60 phân. Đất cát khi nào trồng thì đào, còn như đất thịt rắn nên đào một tháng trước. Trồng 4 cây hình vuông chữ nhật thì ở đầu đặt một cây: cây nọ cách cây kia 3 hoặc 3 thước rưỡi tây.

Giữ cát khỏi bay thì trồng dày hơn nữa. Trồng cách như vậy coi đẹp mắt

Lúc trồng, đặt cây trong lỗ thấp hơn mặt đất độ chừng 15 phân tây, để rễ thẳng, cây ngay ngắn, cho một lớp phân xuống dày; đổ đất rồi lại một lượt phân nữa và lấp đất. Đánh đất chung quanh thân cây cho trũng như cái thúng, để khi tưới hoặc mưa, nước đọng cho cây vẫn nước.

Chừa ít cây, nhất là những cây còn nhỏ, phòng thay những cây bị hư hỏng. Một hai tháng sau đem trồng hết cây chừa lại.

Ta nên kíp khai khẩn đất cát hoang gây thành rừng Phi lao. Trong năm mười năm đã có hoa lợi và giúp cho nghề làm ruộng khỏi bị bão lớn, cát lấp nước dưng. Một việc có ích lớn ta chẳng nên bỏ qua.

VŨ-TRỌNG-KỲ

Xem cách trồng cây Phi lao trên công phu hơn dân miền nguồn ta trồng quế, ở miền đất hoang cát trắng, không trồng cây gì được mà có thứ cây Phi lao nầy, tưởng cũng nên trồng, nhưng công phu trồng đó, người riêng thật khó làm nổi.

L. T. S.

Quanh chuyện đình công

Thợ nhà in Ngô-tử-Hạ

Sáng hôm 9 Décembre, thợ nhà in Ngô-tử-Hạ ở Hanoi cũng đình công, yêu cầu: tăng lương, để lại số đã giảm, phát lương đúng ngày, làm theo đúng luật lao động.

Chủ nhà in và thợ đang điều đình.

71 người thợ bị bắt sẽ ra tòa trừng-trị

Thợ mỏ ở Hongay đình công, ngoài mấy người bị bắt giam ở Hải-phòng, nay theo Trung-bắc-tân-văn sẽ ra ngày 9-12-36 thì tất cả có 71 người bị bắt, mà 20 người đang giam ở Mon-dương. 71 người nầy sẽ xử tại tòa trừng trị Hải phòng sẽ họp nay mai.

Người làm ở xe điện và autobus (Saigon)

Sau cuộc đình công của lao động ở dépôt xe điện ở Gôvấp, thì sáng 7 Décembre, người làm xe điện và autobus ở Saigon cũng đình công. Những người contrôleur Tây phải cầm lấy máy và kêu sốp phơ thất nghiệp thế vào.

100 thợ ở sở Thương-khẩu nhánh Xóm chiếu

Sớm mai 9 Décembre, 100 dân thợ ở sở Thương khẩu nhánh Xóm-chiếu Saigon) đều đình công vì có người cai bị đánh sao đó. Thợ lại còn xin tăng lương nữa.

Tin đường sá

Theo tin của sở Công-chánh yết ngày 13-12-36, con đường từ Diêu Trì đi Chí Thành ngang qua La Hai, nơi cây số 63 hiện không đi được.

Sổ báo chí và sách trong nước

Cứ theo bản tổng kê trong «Quan báo» thì phòng nhận các sách, báo chí trong vòng tam cá nguyệt thứ nhất năm 1936, tiếp được cả thảy 99 tờ báo và 166 tập kỷ yếu và tạp chí viết bằng các thứ tiếng. Nếu tính cả 166 cuốn tạp chí xuất bản hàng năm thì con số ấy tổng cộng là 402 tập. So với các kỳ khác thì coi nhật trình viết bằng chữ Pháp là tăng số. Cũng trong tam cá nguyệt thứ nhất và thứ nhì năm 1935 chỉ có 42 tờ nhật trình Tây thôi, mà năm nay tới 46 tờ. Đó là kể về các thứ tạp chí xuất bản có kỳ hạn.

Còn như sách xuất bản không có kỳ hạn thì tam cá nguyệt thứ nhất năm 1936 có 465 cuốn, kém hồi nầy năm ngoái (524 cuốn) Trong số ấy thứ sách viết bằng quốc văn chiếm tới 60 phần trăm.

(Trung-Bắc Tân-Văn)

Chính sách ngoại giao của Chính phủ Nhật

Đông-kinh, 9-12. — Theo thông tin *Domei*, thì các báo công kích chính sách ngoại giao của Chính phủ *Cương-Điền*, thứ nhứt là chính sách đối Hoa và đối Nga. Nhưng chưa phải sự Nội các đổ. Các chính đảng Nhật cũng rất để ý đến các vấn đề Trung hoa và Nga. Chắc có lẽ chính sách của Nhật đối với hai nước ấy sẽ hiệp nhứt và cương quyết hơn.

Có đôi tờ báo đăng tin rằng trong cuộc hội đàm của Thủ tướng, Ngoại giao tổng trưởng và Tổng thư ký đảng Seiyukai hôm qua, ông nầy có phiền trách chính phủ về những sự thất bại trong chính sách đối Hoa và Nga. Nhưng thật ra thì ông ấy chỉ hứa vô. Ngoại giao tổng trưởng rằng đảng ông sẽ hiệp tác với Chính phủ và các binh quan, và Ngoại giao tổng trưởng nói rằng nếu cuộc điều đình ở Nam kinh không có kết quả gì ổn nữa, cũng chưa phải là thất bại hẳn đâu.

Về cuộc xung đột ở Tuy viễn, Ngoại giao tổng trưởng tuyên bố rằng không dính dấp gì đến mình cả, nhưng vì có quan hệ đến Mãn-châu nên cũng mong rằng không có cớ gì làm cho cuộc xung đột ấy thêm nghiêm trọng.

Về bài diễn văn của Ngoại giao tổng trưởng Anh đọc tại Hạ nghị viện Anh, Ngoại giao tổng trưởng Nhật nói lời tuyên bố ấy có nghĩa rằng hiện nay Anh không thể công Nhật. Đức hỷ hiệp định hội cọng sẵn được.

THƠ TÍN

Cùng mấy người dân làng Hàng an, Mộ đức, Quảng ngãi

Được bài của ông nói số mấy trăm bạc làng mà bọn hào cường tư tiêu đã 9 năm nay không tính. Vậy các ông hãy tìm đơn kêu với quan địa phương trước đã.

Ô. Ph. n. S. Cao bằng

Ông có lòng tốt đối với T. D., cảm ơn, song hiện nay chưa nhận tới ông được. Khi nào rảnh, ông có viết được bài gì gởi lại, xét đáng đăng, bản báo vui lòng đăng ngay.

T. D.

BÁ = TƯỚC MÔNG = THẾ = TÔN

(LE COMTE DE MONTE-CRISTO)

PHÁP - QUỐC LỊCH - SỬ TIỂU - THUYẾT

Tác - giả: **Alexandre Dumas** Số 119 *Dịch - giả:* **Nam-Son**

Bá tước nói đoạn, thò tay vào túi áo rút ra một hòn ngọc tròn, trong ruột hòn ngọc khoét thông, trên có nắp đậy bằng vàng; đậy cái nắp ấy, tự nhiên lọt ra một viên thuốc nhỏ màu xám, mùi đắng; còn đâu chừng bốn năm viên như thế trong ruột hòn ngọc; và hòn ngọc ấy có thể đựng được chừng mười hai viên.

Hòn ngọc ấy chuyền khắp chung quanh bàn, nhưng các khách đều chú ý vào hòn ngọc hơn là xem và ngửi thứ thuốc ngủ kia.

Bô sân hỏi:

— Có phải người bồi của bá tước làm thuốc nầy chăng?

— Không, có bao giờ tôi lại chịu giao những cái khoái thích của tôi cho những tay không xứng đáng như thế. Về hóa học, tôi cũng có biết ít nhiều, nên tự tay tôi chế ra thứ thuốc ấy.

Rờ-nô nói:

— Hòn ngọc nầy thật đẹp và thật lớn, đời tôi mới thấy lần đầu; tay thân mẫu tôi cũng có đôi thứ nữ trang có giá trị lắm.

Mông-thế-tôn trả lời:

— Tôi có ba hòn như thế, tôi tặng đức Đại-Hoàng-đế một hòn để gắn vào lưỡi lê của ngài, tôi lại tặng đức Giáo-hoàng một hòn để gắng ngang với một hòn ngọc khác, xấu hơn, của vua Nữ phá-luân tặng ngài, trên mão ngài, còn một hòn nầy đây. Hòn ngọc nầy vì xoi bộng trong ruột nên mất đi phần nữa giá trị của nó, nhưng lại được tiện về cách tôi muốn dùng nó.

Ai nấy đều sửng sờ, nhìn trân bá tước; bá tước nói cách rất tự nhiên, một lẽ là ngài nói thiệt, một lẽ là ngài điên; nhưng đã có sẵn hòn ngọc ngài đương nắm trong tay đó làm chứng nên tự nhiên ai cũng nhận là ngài nói thiệt.

Đờ-bờ-ray hỏi:

— Hai vị hoàng đế ấy tặng lại bá tước những gì?

Bá tước trả lời:

— Đức Đại-Hoàng-đế tha tội cho một người đàn bà; đức Giáo-hoàng thì miễn chém một người đàn ông. Bây giờ, tôi có thể tự phụ rằng tôi cũng có thế lực không kém gì các vị vua chúa hết.

An-be la lớn lên:

— Chính bá tước cứu sống Bép-bi-nô phải không? Bá tước đã thi quyền ân xá của ngài cho nó đó phải không?

Bá tước vừa cười vừa trả lời:

— Có lẽ.

An-be lại nói:

— Thưa bá tước, tôi có nói cho các bạn của tôi đây biết trước bá tước là một người có văn nói rất dễ mê, nhưng các bạn khó tính lắm, ít tin những gì mà các bạn chưa nghe thấy đến, mặc dầu là sự thiệt không ai chối cãi được. Bây giờ văn nói của bá tước thế nào, các bạn đã biết rồi. Còn một việc nữa, tôi xin bá tước làm ơn chứng luôn cho: xin bá-tước nói rõ cho các bạn biết vụ tôi bị kẻ cướp bắt, và nếu không có bá tước can thiệp giúp cho, thì có lẽ bây giờ tôi đã làm ma dưới hang Xanh-xe-bát-xiêng chớ còn đâu mà mời các bạn ăn đây.

Bá tước nói:

— Tử tước đã hứa với tôi rằng không bao giờ đả động đến chuyện không đáng gì ấy.

— Thưa bá tước, không phải tôi, chắc là người nào cũng có mang ơn bá tước như tôi mà bá tước lầm với tôi. Nhưng thế nào cũng xin bá tước kể lại đầu đuôi chuyện ấy cho nghe, vì tôi chắc trong chuyện ấy tôi biết ít hơn bá tước nhiều lắm.

— Tử tước đóng một vai quan trọng nhứt trong tấn tuồng ấy, thế tất tử tước phải biết nhiều hơn tôi, không nữa cũng bằng tôi chớ lại

— Xin bá tước hứa sẽ kể lại những điều bá tước biết, sau khi tôi kể những đều tôi biết.

— Phải lắm.

An-be bắt đầu kể chuyện:

— Điều đáng hổ thẹn: trong ba ngày hội vui tôi cầm chắc thế nào cũng được cái hân hạnh làm quen với một cô con gái giòng Tuy-ly hoặc giòng Bô-bê, té ra tôi chỉ bị một người gái quê trêu chọc mãi. Điều đáng hổ thẹn hơn nữa; tôi lại nhận lầm một tên lu-la chừng mười lăm mười sáu tuổi, chưa có râu, hình vóc yểu điệu làm người gái quê ấy; đến khi tôi ôm vai nó mà hun thì nó lại chìa súng vào cổ tôi, và cũng với bấy tám tên lu-la khác tôi tôi vào hang Xanh-xê-bát-xiêng. Vào hang ấy, tôi gặp tên tướng cướp; tên tướng cướp nầy có học thức lắm, nó đọc đến sách «*Mấy lời bình phẩm của Xê-da*» kia mà! nó nói với tôi rằng nếu ngày hôm sau, đúng sáu giờ mà không có số bốn nghìn ê quy chuộc mình thì sáu giờ mười lăm phút tôi không còn sống nữa. Tôi phải viết thơ về cho bạn Phờ-ráng. Thơ ấy, bạn Phờ-ráng còn giữ lại thì phải. Ấy, tôi chỉ biết có thế. Tôi không biết tại sao quân cướp ấy kính trọng bá tước đến như thế, đời quân cướp có kính trọng ai bao giờ!

— Cái đó có gì là lạ đâu. Tôi biết Vam-ba đến nay đã có mười năm rồi. Khi nó còn nhỏ, còn đi chân chiên, nó chỉ đường cho tôi đi, tôi cho nó một đồng vàng, nó tặng lại tôi một cái dao tay tự nó chạm trổ, cái dao tay mà tử tước chắc đã thấy trong những khi giới tôi trưng bày tại nhà tôi. Sau đó, không rõ nó quên chuyện ấy hay là nó không nhớ mặt tôi mà lại toan bắt tôi; nhưng nó bắt không được tôi, lại bị tôi bắt luôn cả bọn mười hai mười ba đứa. Khi ấy nếu tôi giao cho tòa án Rô-mờ thì chúng nó chết mất, nhưng tôi không thèm làm như thế, tôi tha quách hết.

Bô-sân vừa cười vừa nói:

— Nhưng chắc bá tước có buộc nó sau đừng làm dại nữa chớ, và chúng nó giới giữ lời hứa quá!

Bá tước trả lời:

— Không, tôi chỉ buộc nó một điều kiện là phải trọng tôi và người nhà tôi. Với các nhà tân tiến, xã hội như các ngài, điều tôi sắp nói đây hẳn là lạ tai lắm, không nghe được, nhưng tôi cứ nói thiệt, tôi không bao giờ nghĩ đến người đồng loại, tôi không bao giờ binh vực cái xã hội không hề binh vực tôi mà lại còn mưu hại tôi luôn luôn nữa là khác.

Rờ-nô la lớn lên:

— Ấy là lần đầu tiên tôi nghe một người có đủ can đảm mà công nhiên tuyên truyền chủ nghĩa vị kỷ!

Mát-xi-mi-liêng nối lời:

— Ít ra bá tước cũng có lòng chân thật ngay thẳng; nhưng tôi chắc rằng bá tước không bỗi hận vì đã có lần làm trái nguyên tắc ngài vừa bày tỏ đó.

Bá tước thỉnh thoảng liếc nhìn Mát-xi-mi-liêng, và chàng thanh niên nầy đã phải hai ba lần cúi mặt xuống để tránh cặp mắt của bá tước rồi. Nghe lời Mát-xi mi liêng nhắc trên, bá tước nhìn trực chỉ vào [illegible] chàng mà hỏi:

— Sao! tôi làm trái với nguyên tắc ấy?

(Còn nữa)

https://tieulun.hopto.org

Cuộc đảo chính ở Trung-hoa

Trương-học-Lương cầm đầu — Tưởng giới-Thạch bị bắt giam

Thượng hải, 13-12 — Trương-học-Lương, thống tư lệnh các đạo quân tiền công ở Tây-an-phủ (thủ phủ Thiểm tây), đã cầm đầu một cuộc đảo chính. Tưởng-giới-Thạch Trương nghĩ đường cùng tại một nơi cách Thiểm-tây tám tốc thân hành đến Tây-an-phủ. Sau khi vệ binh cần Tưởng và ngài lịch quân đánh một trận khá kịch liệt, Tưởng chàng chiến yếu nhân trong chính phủ Nam-kinh như Tổng trưởng Nội vụ Tưởng-tác-Ân, bị bắt giam.

Trương đã đánh điện cho Tưởng phu nhân Tống-mỹ-Linh hãy không lâm hại đến tính mệnh của Tưởng.

Trong trận đánh nhau nhiều thương vong quan lính quân Nam-kinh bị thiệt mạng.

Chính phủ Trung-ương nhóm đêm công bố một tờ thông cáo, tuyên bố rằng Trương là phản quốc, cất chức của Trương và ra lệnh cho Trương phải giao quyền chỉ huy các quân đội của mình lại cho quan chức của chính phủ Trung ương.

Tại chính Tổng trưởng là Không Tường Hy nay kiêm chức chủ tịch ban Hành chính, Phàng-ngọc-Tường lên chức chủ tịch Ủy Hội Quân sự; và Tổng trưởng chiến tranh là Hà-Ứng Khâm nay làm Tổng-tư-lệnh các đạo quân Trung-hoa.

Tại Nam-kinh đã thiết binh luật. Quân Chính phủ tập trung tại Thiểm-tây. Một phần quân đội tỉnh này theo Trương.

Hai sư đoàn quân Chính phủ đóng ở Cam tân tỉnh với quân của Trương. Đại tướng Hà-Ứng-Khâm đã thân hành ra chỉ huy quân đội.

Mục đích cuộc đảo chính

Bắc kinh, 13-12. — Cuộc đảo chính này có tính cách cộng sản. Hai chục chiếc máy bay bay trên Tây-an-phủ thấy thành phố này treo rất cờ đỏ.

Trương-học-Lương đã đánh điện yêu cầu rút lại Chính phủ Nam-kinh, khai chiến với Nhật, hiệp tác với quân cộng sản Trung-hoa và liên hiệp với Nga-xô-viết.

Các chính giới Bắc kinh tuyên bố rằng có lẽ các quan chức nhiều tỉnh sẽ tán đồng chính sách của Trương.

Thượng-hải, 13-12. — Trương có đánh điện cho Tổng trưởng Chiến tranh nói Tưởng vẫn bình an vô sự, và nhận cho vài vấn đề của Tưởng đều điều đình.

Trương có lẽ đã được tôn làm Tổng tư lệnh các lính quân Trung-hoa, và đã tuyên bố có thể làm thân với Nga xô-viết.

Chính phủ Nam-kinh muốn tính êm

Thượng-hải, 13-12 — Binh luật đã thiết ở Nam-kinh, Hàn-khẩu và nhiều thành phố khác rời rạc khắp Trung-hoa.

Tuy có những cuộc động binh quan trọng, người ta vẫn nói rằng Chính phủ Nam-kinh sẽ gần hết sức mà điều đình theo cách hòa bình với bên nghịch ở Tây-an-phủ. Ở Tây-an-phủ, đến nay chưa có việc đánh nhau nào hết.

Nhưng tưởng như không được

Bắc-kinh, 13-12. — Hai bên đã bắt đầu đánh nhau tại Liaotoung. Đường bắc xe từ Tsong Kouan đến Tây-an-phủ bị phá hư. Một nhiều binh quân dưới quyền chỉ huy của đại tướng Pontchjouan đã làm hậu thuẫn cho nghịch quân chống với Nam-kinh.

Người Nhật đã sinh lo

Bắc-kinh, 13-12. — Các quan chức Nhật ở Trung-hoa đã nhóm hội nghị tại Thiên-tân.

Theo tin chưa lấy gì làm chắc thì Tưởng-giới-Thạch đã được thả ra, Trương-học-Lương lại bị bắt giam ở Tây-an-phủ.

Việc vua Edouard VIII nước Anh...

(Tiếp theo trang 1)

VUA MỚI

Công tước York là con thứ hai số hoàng đế Georges V, ngài sanh năm 1894, năm nay đặng 41 tuổi đặt tên là Albert Frédéric Arthur quận công d'York. Ngài từng theo học với đông cung thái tử đa Galles, rồi là Anh hoàng Edouard VIII tại trường trung học hải quân d'Osborne rồi qua trường Darmouth. Ngài đang chức quan hai khi tham dự trận chiến chế gồm ở Jutland song mấy năm sau đây vì cớ bịnh không được mỹ mãn, nên ngài phải bỏ hải quân mà về thông chính trong không quân.

Năm 1920 ngài kết duyên với cô Bowes Lyon, đi sứ bà tước De Stratmere rồi đi du lịch cùng khắp thế giới. Ngài có hai người con gái: quận chúa Elisabeth sanh năm 1920 và quận chúa Margaret Rose sanh năm 1930.

Lễ tuyên thệ sẽ cử hành chiều thứ bảy

Ông Halifax cho hay rằng: Tối 2 giờ 45 chiều thứ bảy, Quý tộc nghị viện sẽ làm lễ tuyên thệ trung thành với Tân quân.

Quận công d'York có nắm giữ quyền vua sau khi sự Anh hoàng Edouard VIII thái vị được chính thức chuẩn y, nghĩa là tối thứ năm.

Ngài cũng phải tuyên thệ rồi mới được nhìn nhận là Tân quân sau khi Hội đồng Hoàng gia nhóm.

Các ông quí tộc trong hội đồng tư vấn, Toàn quyền những thuộc địa tự trị, Phó vương Ấn độ, Lá trưởng và Hội đồng thành phố Londres sẽ chuẩn nhận lời tuyên các quốc dân của Tân quân, sau khi Tân quân đã tuyên thệ trung thành với Hiến pháp và đạo Giáo tổ Anglicans.

Lễ tân vương sẽ nhứt định vào hồi 12 Mai 1937. Tân quân sẽ lấy hiệu là Georges VI.

Dư luận trong báo giới Anh

Toàn thể dân chúng, khi hay tin Hoàng đế Edouard thái vị, đều tỏ dấu cảm tình đặt biệt với ngài, song họ cũng mừng nguyện vì quận công d'York lên kế ngôi, khiến cho cảnh quốc gia khỏi cơn khủng hoảng một cách đáng hoàng lắm.

Dư luận trong báo giới Anh có thể tóm tắt là như vậy.

Báo *Daily Télégraph* viết rằng: Hoàng đế Edouard đã đã quyết định theo sự xét hiểu của trái tim và chăm lo tới bạnh phúc riêng của ngài. Cái sức mạnh đặc biệt của mối tình mãnh liệt hết sức đó khiến cho người nghịch với ngài cũng phải kính nể.

Thế giới sẽ phải ngạc nhiên vì sự ngài thái vị song uy quyền, thanh danh của nền quân chủ Anh không hề giảm chút nào.

Báo *Morning Post* cũng ngụ ý rằng: Sự thái vị này thiệt chưa hề có trong lịch sử và mà: đều đáo chăng trên mấy ngài hết sức Hoàng đế Edouard VIII nhường ngôi là phải lắm. Đế quốc Anh phải chịu ảnh hưởng của sự quyết định đó.

Báo *Daily Mail* nói: không những thủ tướng Baldwin và thần dân Anh mến tiếc Hoàng đế Edouard VIII, và hay tin ngài thái vị toàn thế giới phải thất vọng. Báo đó thêm rằng: lễ Tân vương quận công d'York sẽ cử hành vào hồi 12 Mai 1937 và dân Anh sẽ có dịp tỏ lòng trung thành với Tân quân.

VIỆC TRONG NƯỚC

(Tiếp theo trang 3)

tổng Phú lưu, huyện Can lộc, bị đại hào mạo Nguyễn Chất và cháu phẩm Nguyễn Quý, thông đồng với lý trưởng Nguyễn Khoái những lạm. Xin quan trên xét cho.

2) Các trát của quan cho về lý trưởng bổ nhậm không cho dân biết một tý gì.

3) Năm Bảo đại thứ 5 làng bội đóc điền, vì cớ bộ cũ của làng không được rõ ràng sổ sách vì bản đồ làm thành đã lâu, mà mấy ông lý cũ không chịu đem thi hành, vẫn cứ dùng sổ cũ.

4) Nguyên số điền thổ làng chúng tôi có cả thảy là 252 mẫu, theo sổ bạ nhà nước đã định là 304$47

Thêm bách phân chi nhi	6 09
Tổng phí đồng niên, sông dong lý trưởng nước đệ	20.00
Cong tất cả là	330$56.

các bạn không chịu bội làng lập bộ, chỉ cùng với lý trưởng thu mỗi mẫu 1$50 hoặc 1$60. Tính trung bình 1$55 mỗi mẫu thành 390$50. Vậy là phải thu mất 60$04. Vậy mà còn làm giấy vay thêm 12$ nữa. Chúng tôi nạp thuế, họ không chịu cho một tờ biên lai hồi chi; tên nay đã hơn 6 tháng trời rồi, mà vẫn đang còn hơn 20 người chưa phát, không đi làm ăn được.

5) Theo tờ lưu chiếu khai đinh năm Bảo đại thứ nhất cựu phẩm Nguyễn Quý mới có 30 tuổi. Vậy mà đến nay đã xuất nhiều.

6) Làng chúng tôi có 3 thửa tổ điền lại địa phận làng Đông trung, hai anh em Nguyễn Chất và Nguyễn Quý chiếm canh từ năm Bảo đại thứ 9 cho đến bây giờ.

Năm khoản trên đó, ngày 18 tháng 7 ta, chúng tôi đã có đơn kêu tại huyện, đã hơn ba tháng trời mà chúng tôi vẫn trông đợi, thật là khổ quá.

Dưới này xin dịch một biên lai thuế mà là biên lai tạm, đến nay đã hơn 5 tháng trời rồi mà vẫn chưa được tính lại:

«Bảo đại năm thứ 11 ngày 1er-6, hào lý làng Đông thượng biên cho người làng là mẹ góa bà Cửu B chấp điền Nguyễn y số cày ruộng nương trong làng các xứ song 5 mẫu 5 sào 6 thước. Năm nay thuế lệ ngày nạp rất gấp các sào mẫu và đồng hạng của y chưa kịp chiếu tính. Nay y đem 8$30 đến nạp cho lý trưởng nhận nộp đợi tính sổ tục biên».

Mong quan trên xét

Nay kiến:

37 người dân ký tên và điểm chỉ

Lại vụ bắt thuốc phiện lậu tại Tourane

TOURANE Nguyên có ai mách bảo trước lúc 9 giờ rưỡi ngày 8-12-36 người nhà Đoan đến lục soát trong phố bà Hàn ở góc phố thứ 3 đến M. Phạm-ngọc-Hải, cần trường hãi Vinh-lợi, không hiểu có bắt được vật gì không, rồi lại hỏi thăm ra sau vườn có cái garage bỏ trống, cất một cái giỏ cây sau về một bên, đào lỗ để ẩy, tìm thì bắt được hai hộp thuốc phiện, đã chứng một bữa.

Nguyên nhà nầy chỉ làm ba gian cho thuê, mà sau vườn đến đường thông chung cho với nhau. Gian đầu M. Minh, em M. Hải, thuê lại để cho bà mẹ ở, gian thứ hai có bà tên Chế ở, rồi đến gian thứ ba thì bà Hàn thuê ở. Cái garage chôn thuốc phiện kia lại nằm về phía sau lưng căn phố thầy Minh thuê, thành thử cả ba chỗ ở chung trong vườn ấy bị bắt về nhà Đoan xét hỏi. Qua ngày 9 tây, sở thương chính bảo rằng: Tuy có người bao hà khác nấu thuốc phiện lậu, nhưng trong nhà người ấy không có, vậy cái garage có chôn thuốc phiện nằm về địa phận nhà nào thì người ấy phải chịu phạt, ít ra phải phạt năm trăm đồng (500$).

Và chăng theo lời người bao thì thuốc phiện nầy có kẻ nấu, có kẻ chôn, mà cái garage kia chung cả 3 nhà đi thông thương, nay phạt riêng cái gian nhà gần đó, e có oan chăng; vì theo dư luận thì nhà nầy (mẹ thầy Minh) thuê nay lương thì ít mà nay bị tai bay vạ gió như vậy thiệt không nghĩ! *Bổ chuyện*

Quanh vụ đạc điền

(Vì số tiền mỗi sào 2 xu làm tạm bộ)

QUẢNG-NAM — Tiếng-dân số 959 ra ngày 12-9-36 có đăng tin về việc đạc điền tỉnh Quảng nam, nói điền chủ khỏi phải nộp mỗi sào 2 xu, vì thư ký làm bộ đã ăn lương nhà nước 35 tiền mỗi sào 2 xu của điền chủ ở các nơi chưa làm bộ hoặc đương làm, mà đã nộp nơi quan sở tại, chắc được trả lại. Tin ấy nói chưa chưa được rõ.

Nguyên việc đạc điền, nơi đã làm rồi nơi thì chưa làm và đương làm. Việc lấy tạm bộ nầy năm trước như ở tỉnh Thừa thiên cứ mỗi lần tạm phải về lấy bộ phải đem thể thức về vẽ cho làng làm nếu làng nào không làm được, tạm phải được quyền đem thư ký riêng về viết bộ. Thế rồi thư ký và làng điều đình với nhau, cho ăn tiền là được.

Ở Quảng-nam thì lại khác hẳn: cứ mỗi sào dân phải nộp 2 xu, Lý bộ cứ theo số ruộng đất trong sổ thuế thu tiền. Riêng về Tam-kỳ, Tiên-phước và Quế-sơn là những nơi chưa lấy tạm bộ, mà số tiền đã nộp, tính có một số lớn.

Trong khi hội thảo hay Air France cần hầu làm, thì các thư ký làm dưới quyền một ông tạm phái (président de la commission). Như làng 500 mẫu, số tiền nộp là một trăm đồng (tức mỗi sào 2 xu), chỉ cho thư ký viết lấy bộ.

Từ ngày hội Air France giao việc đạc điền lại cho chánh phủ thì các thư ký đó tên đạc điền trả lương vậy số tiền mỗi sào 2 xu mà dân đã nộp, mong quan trên trả lại cho dân.

V. D. I. I cáo

Nằm nhà thương hạng bố thí cũng phải trả tiền sao?

Cậu L 15 tuổi ở làng Tiên-bội, tổng Tiên-qui, huyện Tiên-phước, vì đau cước rét, ngày 15-10-36 ra nhà thương Huế, được quan thầy cho nằm hạng thí (salle des Indigentes). Cách độ một tháng sau, tức ngày 13-11-36, cậu không được nằm nữa, về ở nhà.

Mới đây có giấy về bắt thân sinh cậu phải trả 6$00, nói là tiền nằm nhà thương 1 tháng.

Đã nằm hạng thí mà nay phải trả tiền, thì sao gọi là «thí»? Khó hiểu thế!

Hà vị-Thi

Đã khai sao không thấy xử?

Ở làng Xuân-hạ, phủ Tam kỳ đã có đơn kiện lý trưởng Lê Văn những lem các khoản như tư tiền học lời đã ong vào độ 200$, bao chiếm ruộng làng, làm thân học thuế cho tên Nguyễn-Diện, Bình Nhựt, Trần Sa và Lương-Tà, mấy người nầy kiện có bài chỉ đã hai năm nay mà không đem tên trong khai sách v. v. Nay quan đã đòi mấy người ấy chứng đến khai rồi, mà chưa thấy phán xử ra sao, dân rất trông mong.

B. D.

Lại cáo

Lại đại nạp tư ích bằng gỗ và vôi!

QUẢNG-NGÃI. — Vì sự bắt đóng tư ích đại nạp hàng tiện, cả làm sẵn ở đảo Lộc-tánh, (Tiếng-dân số 976 ra ngày 23-10-36), nhân dân Mộ-đức đương khan vang; thì vừa rồi ở huyện Nghĩa-hành, cũng có trát cấm số 2415 cho chánh, phó tổng thông Hành-cộng, cấm các xã, bắt đóng tư ích phải nằm gỗ và vôi, đặng nạp cho phái Lục lộ nhận làm cầu ở hai làng Phú lâm đông tây. Cách thức gỗ, vôi như sau:

Gỗ dài 1m, điều, bề ngang 0m22 tây, trừ cho một công rưỡi

Vôi: dài 3m, một 0m22, dầy 0m04 tây, trừ cho một công.

Những hàng lộc ấy, phải đóng: nắm, bó nhỏ, chồ trám, hoặc các thứ đanh mộc khác.

Theo lời người ta nói, thì tiền mua gỗ vôi đại nạp ấy, mỗi công tư ích cũng mất 0$40 nên dân có lời than.

Dân xâu

Có thế chứ!

(Người lính cảnh sát bị bắt đích vì có hầm gái)

Tiếng-Dân số 972 ra ngày 13-10-36, có đăng chuyện Nguyễn-thị-Tân ở làng Châu tế, phủ Bình-sơn, kiện người lính cảnh sát gác ga Quảng ngãi là Phạm-Vàng (cựu phẩm đọc bắt thì đem về sở, rồi đem đến ở nhà mụ Biên (Chánh-lộ) rồi... Qua đến sau lại bị bắt phẩm Võ-Khuê và lính Nguyễn-Nghiệp đến bắt thì đem về sở giam và sức phạt.

Vụ nầy quan tỉnh có sức lính khai, và quan một cả Bordo có lấy ba hết.

Ngày 26-11-36, cựu phẩm Phạm Vàng có giấy sức bắt đích, y cố kêu nài xin lưu đến cuối tháng nhưng đến có được. Còn bá phẩm Võ-Khuê và lính Nguyễn-Nghiệp vì bắt giam thì Tân theo việc bắt phạt, nên bà Tân nói, nói vu rằng lấy 1$40 bạc chứ thực không có, nên 2 người nầy được miễn nghỉ.

Cũng là một cái gương cho mấy bác có lính mãn-đế và ăn hơi chạy sai.

P. V.

Vì việc đòi tiền đến hành hung!

BÌNH-ĐỊNH — Thì T ở gara Dầu trí chung bạn đồng nghiệp là tài V. T. có vay của V một món tiền nhiều ít gì đó mà đòi hoài chưa trả cứ khất quanh. Hôm mới rồi V sai vợ sang đòi, trong khi nói qua cãi lại thế nào T. đã thói vả phu đánh vợ V. bị nhiều vết thương ở mặt. Thấy vợ bị đánh hèn hạ, V. vội chạy đến bắt đầu đuổi T. không phân phải trái, liền tâm lấy V mà đánh luôn, khai vợ chồng bị đánh đau. V. cho vợ đi điều trị tại bệnh viện Qui nhơn, và đã đem sự trình với cửa công, chưa rõ pháp luật xử sao.

Bá

Nhiều đám bắt quá!

BÌNH-THUẬN — Năm nầy mùa màng thất bát, vì trời hạn có hơi 3 tháng nay, nhân dân đương khổ vì nạn đói, mà mấy bác làng lại đua nhau bày tiệc cưng bắt.

Mới đây ngày 16, 17-10 tây, làng Phú-trường bắt bộ và làng Phú-hình cũng bắt bộ.

Kể đến ngày 23, 24-10 ta thì làng Kim-ngọc (Hàm thuận) đến lộ công tiến hiến, hương lý cũng bày cuộc bắt bộ, có thắp giấy đỏ mời chàng.

Đói khổ mà mấy bác làng cứ bày cuộc vui! Như làng Kim-ngọc bắt bên trường học dân lo tiền công mà học trò cũng nghỉ học cho mấy tiệc bắt!

Dự thính lại cáo

Vì khi trời độc hay tại bị hà dịch gì?

PHAN-THIẾT. — Mấy năm về trước, có bịnh dịch hạch, dân cư thành phố Phan-thiết chết hộn hà, nhờ nhà nước tìm phương chữa cứu, mấy lần được bình yên.

Hiện nay lại nảy ra một thứ dịch, mà dân số thành thị, nhất là về phường Đức-thắng, người đau và chết quá nhiều, mà số bị bịnh mỗi ngày lại tăng lên, có nhà đau cả nhà.

Không rõ bịnh dịch gì? Mong nhà nước phải thấy cho thuốc sớm, cứu lấy mạng dân kẻo tội nghiệp.

BIỆT

BẮC-KỲ

Bị án oan oan

CAO-BẰNG. — Chúng tôi là dân lao động phố Hòa-an, tỉnh Cao-bằng xin kêu một việc oan ức như sau nầy:

Nguyên dân chúng tôi được tin Ủy ban điều tra thuộc địa có phái sang... cũng như mọi nơi, có cử đại biểu thảo tập nguyện vọng. Ngày 24-9-36, dân chúng có cử Nguyễn khánh-Phú làm đại biểu mang đơn đi xin quan chánh Công sứ cho phép tụ họp để thảo tập nguyện vọng. Ngày 25-9-36, quan Công sứ liền hạ lệnh cấm. Ngày lúc đó Nguyễn-khánh-Phú bèn cầm lệnh cấm tuyên bố cho dân chúng biết và không dám trái lệnh. Không hiểu vì cớ gì, đến hồi 29-9, tại quan phủ phái đoàn đồng bắt Nguyễn-khánh-Phú lên phủ giam.

Sáng hôm sau trói giải nộp tỉnh. Được... lâu thấy tuyên án 6 tháng hồ sơ. Lại còn bắt cả dân ở chợ mà nói là chợ xe quan ở đường, rồi kết án 3 người (Thọ, Thiên, Mạnh, đều thuộc tổng Nhượng bạn, châu Thạch-lâm) mỗi người 4 tháng khổ sai, còn mấy thanh niên chưa thể cũng bị giam đã hơn 2 tháng, chưa thấy tha (cũng bắt ngày 25-9).

Xin phép tụ họp mà có giấy cấm thì đành nhỉ liều, vậy mà còn bị án, oan quá! Mong nhà nước xét cho.

Dân lao động lại cáo

"CON-CHIM"

Xem kỳ báo ngày mai sẽ rõ

Quí Ngài

CÓ ĐI FOIRE HANOI

XIN NHỚ

VIẾNG GIAN HÀNG

Lê - văn - Tài

82, Rue G. Guynemer SAIGON

Stand N° 16, Série « F »

Bán đủ hiệu đĩa hát:

NAM, TRUNG, BẮC, TÂY, TÀU

GIÁ THỰT HẠ

Có trên 20 thứ máy hát «DOUGLUS» là hiệu máy danh tiếng nhất, kiểu tối tân, cực đẹp, giá rẻ bất ngờ, chỉ bán hạ giá trong 15 hôm hội chợ mà thôi.

HOÀNG - VĂN - ẤP

Hễ mới mắc bệnh LẬU, hay TIM-LA, hay LẬU ĐÃ NHẬP CỐT, nghĩa là thính thoảng trong thịt nó buồn như kiến bò, hay sáng ngày có thì mà hay nước đái nó trắng như sợi chỉ, thế là bệnh đã nhập cốt, như thế thì phải kíp chữa ngay, nếu để lâu sau ra lắm bệnh rất nguy hiểm mà hại cả con đó, muốn mau khỏi chỉ uống thuốc HOÀNG-VĂN-ẤP, 47, Phố Ninh-xá, BẮC-NINH là mau khỏi rất hết nọc, mà vẫn đỡ như thường, chớ bắn hiệu chúng nào bịa đặt nhiều lời nay về mình lắm ra, như thế chỉ khó tin cho người có bệnh, vậy ai có bệnh nên dùng thử thì mới biết thuốc của hiệu nay đã có tiếng xưa nay, thuốc LẬU 1$00, TIM-LA 2$00 1 lọ, khi mua gởi là tiền trước, cho gởi lấy hóa giao ngân, xin chớ bỏ qua, có dùng thì mới rõ.

NHÂN-TẠO-HUYẾT

BỔ-HUYẾT — SÁT-TRÙNG

Bổ-dưỡng thân-thể — Lọc sạch máu bẩn — Làm cho khí-huyết sung-túc — Công dụng đặc-biệt là cắt được vi-trùng LẬU và GIANG-MAI, và các chứng sốt, lỉ, ghẻ — Giá suy yếu rồi ít ăn, xanh xao — Đàn bà có mang dùng an-thai — Ở cữ dùng chóng đỏ da, mau trở lại tươi đẹp.

Mỗi chai 1$60 — Nửa tá 7$50

CHỮA

CỐ-TINH BỔ-THẬN

THẬN-HƯ — DI-TINH

CHUYÊN-TRỊ: Đinh-tinh, mộng-tinh, hoạt-tinh — Khí suy phát: đau lưng, mỏi vai, mỏi hoa, tai ù, đầu váng, cổ họng rát, môi khô — Đêm nằm ít ngủ, hay thao thức ngồi ngơ tiền mất, chiêm-bao mộng mị vẩn vơ.... Dù nặng nhẹ, đã dùng đến thuốc nầy là được khỏi hẳn.

Mỗi ve 1$00 — Nửa tá 5$00

Hai thứ thuốc nầy nổi tiếng khắp Đông-Pháp, người những bậc thông minh-tự đã đăng trước, nay xin dịch bản phân chất, đoàn quan nhà ANTONINI ban khoa thuốc NHÂN TẠO-HUYẾT sau khi ngài đã thí-nghiệm và phân chất tại phòng LABORATOIRE de CHIMIE de L'INDOCHINE — HANOI như sau:

« . . . . Thuốc nầy lấy toàn tinh chất của người một thứ cây quí, « trong đó có vị NHÂN-SÂM, chế theo phương pháp bào chế Thái-« tây, hợp dụng cho người Annam có thể bồi khí huyết, tăng sức « khỏe, làm cho hồng huyết cầu (globules rouge du sang) tươi tốt « trong sạch, và cắt trừ được vi trùng lậu, giang-mai ».

Trích dịch đoạn nghị chứng nhận thuốc CỐ-TINH BỔ-THẬN:

« . . . Thuốc nầy không có chất độc, tinh chất toàn nguyên liệu « rất quí như SÂM một ông v. v.. trị chứng đau thận di-tinh ».

NGỦ-TINH DƯỢC-PHÒNG

N° 114 — Hàng-Bông — HANOI

PHẢI LO ĐẾN TÍNH-MỆNH

Hạ thu giao tiết, chính là lúc người ta sinh bệnh sốt nóng cảm gió

THỔI NHIỆT TÂN ĐẠI - QUANG

là thứ thuốc để trừ các bệnh cảm mạo sương gió, sốt nóng, sốt rét, nhức đầu, trúng hàn, trúng thử, công hiệu hơn hết mọi thứ thuốc khác, cam đoan trong năm mười phút kiến công

ĐẠI - QUANG - DƯỢC - PHÒNG

TỔNG-CUỘC: 27, Boulevard TỔNG-ĐỐC PHƯƠNG, CHỢ-LỚN — PHÂN-CUỘC: 29 PHỐ HÀNG NGANG — HANOI

Imprimerie TIẾNG-DÂN — HUẾ

https://tieulun.hopto.org